

הסבר א' ב' דף ט' עמוד א' מסכת פסחים משנה+גמרא - פרק ראשון - גרירת חמץ על ידי בעלי חיים

חלק א'-ב' במסכת פסחים דף ט' עמוד א'

חולדה שמעבירה מאכלים
לא חוששים לכך והנימוק שזה משימה ללא סוף
אומרת הגמרא

דברי המשנה אם לא רואים בעל חי שהעביר חמץ, אם רואים-יש לבדוק.

משנה. אין חוששין שמא גיררה חולדה מבית לבית וממקום למקום, דאם כן מחצר לחצר ומעיר לעיר - אין לדבר סוף.

גמרא. טעמא - דלא חזינא דשקל, הא חזינא דשקל - חיישין, ובעי בדיקה. ואמאי? נימא אכלתיה! מי לא תנן: מדורות הנכרים טמאים. וכמה ישהה במדור ויהא המדור צריך בדיקה - ארבעים יום, ואף על פי שאין לו אשה. וכל מקום שחולדה וחזיר יכולין להלוך - אין צריך בדיקה! אמר רבי זירא: לא קשיא; הא - בבשר, והא - בלחם. בבשר - לא משיירא, בלחם - משיירא. אמר רבא: האי מאי? בשלמא התם - אימור הוא אימור לא הוה, ואם תמצא לומר הוה - אימור אכלתיה. אבל הכא - דודאי דחזינא דשקל - מי יימר דאכלתיה? הוה ספק וודאי, ואין ספק מוציא מידי ודאי. - ואין ספק מוציא מידי ודאי? והא תניא: חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות, ואפילו הן בני יומן - הרי הן בחזקת מתוקנין. והא הכא, דודאי טבילי הני פירי, וספק מעושרין וספק לא מעושרין - וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי! - התם ודאי וודאי הוא, דודאי מעשרי, כדריב חנינא חוזאה. דאמר רבי חנינא חוזאה: חזקה על חבר שאין מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן. ואי בעית אימא: ספק וספק הוא, דילמא מעיקרא אימור דלא טבילי, כרבי אושעיא. דאמר רבי אושעיא: מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה, כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר. ואין ספק מוציא מידי ודאי? והתניא, אמר רבי יהודה: מעשה בשפחתו של מציק אחד ברימון, שהטילה נפל לבור

שואלים-נגיד שהחולדה/בעל חי אכלה את החמץ עונה **רבי זירא** **רבי זירא** יש הבדל בין בשר ללחם, בשר הכול נאכל, לחם החולדה משאירה.

שואלים וגי' טפין	שואל רבא על הקושייה	אם היה	היה	אירוע
	מסקנה	לא	לא ידוע	נפל
לא	מקרים לא	ייתכן שנאכל	ייתכן שנאכל	חמץ בפה העכבר כן
מבטל	דומים.			חבר שמת-*
רבי חנינא חוזאה	ודאי?			בחזקת מעושרים?
רבי	תשובה שניה	כפי שאומר רבי חנינא חוזאה		

זה וודאי וודאי כי יש חזקה שתלמיד חכם- הפירות זה ספק וספק שיתכן כפי דעת **רבי** החבר בטוח חבר לא מחזיק דבר **אושעיא** שלקח תבואה עם המוץ (קליפה) ולא שמעשר שאינו מתוקן. חייב במעשר כי אפשר להשתמש כמאכל בהמה. לא ידוע בוודאות ששייך*

רש"י מסכת פסחים דף ט עמוד א

תוספות מסכת פסחים דף ט עמוד א

אין חוששין שמא גיררה חולדה - ואם תאמר והא מרישא שמעי' דקתני כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה תריץ דהוה מוקמינן בשאין חולדה וברדלס יבולין להלך שם.
כל מקום שחולדה וברדלס וחזיר מצויין שם אין צריך בדיקה - אומר ר"י דכהנים מותרין ליכנס בבתי עובדי כוכבים אפי' אין חזיר וחולדה מצויין שם משום דתניא בתוספתא דאין מדורות העובדי כוכבים בחוצה לארץ.
בבשר לא משיירא - אומר ר"ת דהיינו דוקא בשר נפלים דרכיך דהא בפרק [שני] דב' (דף יט: ושם) חשיב חזיר שאכל בשר אכילה על ידי הדחק.
ואם תמצא לומר הוה אימור אכלתיה - וא"ת והא מדורות העובדי כוכבים רשות היחיד הן ותנן במסכת טהרות (פ"ו מ"ד) כל מקום שאתה יכול להרבות ספיקות וספיקי ספיקות ברשות היחיד תמא ו"ל דלא דמי הך ספיקא לשאר ספיקי דאמאי אית לן למימר שיהא בו נפל ודמי לספק ביאה א"נ אימר אכלתיה עדיף משאר ספיקות דספק הרגיל הוא וקרוב לודאי ותדע דאפילו מידי ודאי בעי למימר שיוצא זה הספק.
כדי שתהא בהמה אוכלת - ותימה דמ"מ הוה ודאי טבל מדרבנן לענין אכילת קבע אפי' הכניסה במוץ שלה כדאמר כדי שתהא בהמה אוכלת משמע אבל הוא עצמו אסור ובתוספת' תניא מיייתי לה בפ"ק דביצה (דף יג.) הכניס לבית שבולין לעשות מהן עיסה אוכל מהן עראי ופטור וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי דרבנן וחשיב להו בחזקת מתוקנים גבי חמץ אמאי לא אתי ספק ומוציא מידי ודאי בדיקה דרבנן דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ואומר ר"י דמתנית' איירי בשלא ביטלו דהוה ודאי דאוריית' ועוד אומר ר"י דהא דקאמר הרי הן בחזקת מתוקנין היינו בהנך דלא חזו אלא לבהמה והא דפריך במנחות בפרק רבי ישמעאל (דף סז: ושם) אמאי דקאמר מירוח הנכרי אינו פטור משום בעלי כיסין פירוש עשירים שמוכרין תבואתן לנכרי קודם מירוח וחוזרין וקונין מהן אחרי מירוח תרומה נמי אפשר דעביד כרבי אושעיא וכו' משמע דלגמרי פטור ה"פ עביד להו כרבי אושעיא ובמידי דמאכל בהמה מה הועילו חכמים בתקנתן.
כדי שתהא בהמה אוכלת - משמע דבטבל שראה פני הבית אפילו בהמה נמי לא אכלה ותימה לר"י מאי שנא משאר הנאה דשרי דלא מצינו טבל שהוא אסור בהנאה ויש לומר דדרשינן בבמה מדליקין (שבת כו.) ושם) גבי אין מדליקין בטבל תמא משום דכתיב את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת טהורה ואחת תמא מה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך אף תמאה כן והיינו הדלקה והדר גמר טהורה מטמאה מה תמאה דמיסר בהדלקה קודם הרמה אף טהורה וכן להאכיל לבהמה וכל הנאה של כילו ומהכא נמי ידעינן דאין ישראל מאכיל לבהמתו כרשיני תרומה ורש"י לא פי' כן בשבת.
בשפחתו של מציק ובא כהן והציץ לידע אם זכר אם נקבה - מכאן אין להוכיח דשפחה מטמאה בלידה דשמה של גבירתה היה מיהו בת"כ אמרין בהדיא דבר אל בני ישראל אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות גיורת ושפחה משוחררת ושאין משוחררת ת"ל אשה והא דפריך בפ' הערל (יבמות עד: ושם) מי מצית אמרת תרומה כתיב הכא והתניא דבר אל בני ישראל גיורת ושפחה משוחררת מנין ת"ל אשה הא דנקט התם משוחררת לאו למעוטי שאין משוחררת אלא קיצר הברייתא משום דלא פריך אלא ממשוחררת כדמסיק ואי ס"ד לתרומה משוחררת בנות מיכל תרומה נינהו ושאין משוחררת אכלה שפיר אם היא של כהן

משנה. אין חוששין שמא גיררה חולדה כו' - אין חוששין כשבדק זוית זו ובא לבדוק זו שמא בתוך שבא לבדוק זו גיררה חולדה חמץ למקום הבדוק, וצריכנא לחזור ולבדוק.
שאם כן - שבאת לחוש לכך - הרי גם מחצר לחצר יש לומר כך: אני בדקתי קודם לחבירי, ולאחר בדיקתי הביאה חולדה חמץ מחצר חבירי לחצרי, ואין לדבר סוף, ולאו חצר ממש קאמר, אלא כל בתי החצר קרוי חצר.
גמרא. הא חזינן - שהביאתו לכאן - חיישין שמא עדיין הוא כאן, וצריך לבדוק, ואמאי, נימא: אכלתיה.
מי לא תנן - במסכת אהלות: מדורות הנכרים טמאין, מפני שקוברין נפליהם בבתיהם, והנכרים מטמאין במיתתן אף באהל לרבנן, ולר' שמעון בן יוחי נמי, דאמר קברי הנכרים אינם מטמאין, במגע ומשא - מודה הוא דלא אימנעו אלא מטומאת אהל, דלא מקרו אדם. וכמה ישהה הנכרי במדור ויהא המדור צריך בדיקה - לכשיצא הנכרי וירצה ישראל לדור בו. ארבעים יום - כדי יצירת הולד.
ואף על פי שאין עמו אשה - לפי שחשוד הוא על הזנות.
וכל מקום שחזיר וחולדה יבולין להלוך אין צריכין בדיקה - שאם הושלך שם - חטטוהו ואכלוהו.
הא - דאהלות בבשרא מיירי, הלכך ודאי אכלוה, דלא משתיירא.
האי מאי - כלומר: מאי קושיא, אי נמי אורחא דמשיירא בבשרא - ליכא לן למיחש התם מידי, דהתם חששא בעלמא הוא; אימור הוה אימור לא הוה, הלכך היכא דשכיחא חולדה - תלינן לקולא, ואמרין: אם תמצא לומר הוה - אימור אכלתיה, וספק אכילה יכול להוציאנו מידי ספק השלכה, אבל הכא גבי חמץ, דקשיא לך היכא דחזינן דגרה נמי נימא אכלתיה ודאי הוה.
מי יימר דאכלתיה - הוה ספק ביעור, ודאי חמץ היה כאן, ואין ספק היתר מוציא את הבית הזה מידי ודאי איסור.
מגורה - גורן.
בני יומן - דכרין הן, שהיום נתמרחו.
והא הכא - דכיון דממורחין הן, והרי הן בבית, דכל מגורה בבית היא.
ודאי טבילי - דהא נגמרה מלאכתן, וראו פני הבית, וחל שם טבל עליהן משעה שראה פני הבית, ספק עישרן חבר זה, ספק לא עישרן, ואתי ספק זה ומוציא פירות הללו מידי ודאי טבל - משום דרוב חברים מעשרין הם מידי, קודם שיניחם מתחת ידו.
התם ודאי וודאי הוא - כי היכי דפשיטא לן דטבילי מעיקרא - הכי נמי פשיטא לן דעשרינהו, ואין גמגום והילוך אחר הרוב בדבר, אלא חזקה ודאי על כל החברים.
ואי בעית אימא ספק וספק הוא - כי היכי דמספקא לן אי לא עשרינהו - הכי נמי איכא לספוקי אי חל עלייהו שם טבל מעולם אי לא, ומעיקרא אימור לא טבול, ואף על פי שהן ממורחין ובתוך הבית - אימור עבד להו כדר' אושעיא שהכניסה לבית במוץ שלה ואחר כך דש וממרח, וחובת הטבל חלה בראיית פני הבית בבבא מציעא בהשוכר (פח, ב), וזה בראיית פני הבית לא נגמרה מלאכתן לחול עליו שם טבל, וכשגמר מלאכתן - כבר בתוך הבית הוא, ואין אלו פני הבית אלא כשכנס דרך פתחים, כדתינא: חסידים הראשונים היו מכניסים פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייב במעשר, עכשיו מכניסין דרך גגות דרך חצרות